

Inspektion av Polismyndigheten i Stockholms län, Södertälje polis- mästardistrikt, arresten Södertälje, den 11 juni 2014

Inledning

På uppdrag av justitieombudsmannen Cecilia Renfors genomförde föredragandena Elisabeth Sjöblom och Marie Hansson (protokollförare) den 11 juni 2014 en för-
anmäld inspektion av Polismyndigheten i Stockholms län, Södertälje polismästar-
distrikt, arresten Södertälje.

Inspektionen är en del av JO:s uppdrag att fullgöra de uppgifter som ankommer på
ett nationellt besöksorgan (national preventive mechanism, NPM) enligt det fakul-
tativa (frivilliga) protokollet den 18 december 2002 till Förenta nationernas kon-
vention mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller
bestraffning.

Arresten i Södertälje inspekterades den 9 februari 2012 av NPM-enheten (ärende
dnr 773-2012). Efter denna inspektion har Södertälje fått ett nytt polishus med nya
arrestlokaler. Inspektionen är dels en uppföljning av inspektionen i februari 2012,
dels en inspektion av den nya arrestlokalen som togs i bruk i februari 2014.

Inspektionens genomförande

Inspektionen inleddes med att JO:s medarbetare togs emot av chefen för utryck-
ningssektionen tillika arrestföreståndaren Nicolai Kling. Därefter förevisades ar-
restlokalerna. Efter rundvandringen genomfördes samtal med tre anställda. JO:s
medarbetare gick översiktligt igenom omhändertagande- och arrestantblad samt
tillsynsblad. Inspektionen avslutades med en sammanfattande genomgång med
polismästaren Patrick Ungsäter, huvudskyddsombudet Thomas Mattisson samt
Nicolai Kling.

Iakttagelser och upplysningar vid inspektionen

Organisation m.m.

Den nya arresten i Södertälje har sju tillnyktrings- och sju anhållningsceller. Ef-
tersom tillnyktringsenhet saknas i Södertälje förekommer det att personer omhän-
dertagna enligt lagen (1976:511) om omhändertagande av berusade personer m.m.
(LOB) förs till tillnyktringsenheten vid S:t Görans sjukhus. Dubbelbeläggning av

celler kan förekomma men grundprincipen är att detta i möjligaste mån ska undvikas.

Bemannning

Arresten bemannas dygnet runt av polispersonal. En polis som tjänstgör som stationsvakt bistår arrestvakten när t.ex. en celldörr öppnas eller när en intagen tas ut till rastgården. Arbetspassen som arrestvakt är fördelade på 90 befattningshavare. I stationsvaktens arbetsuppgifter ingår, förutom arrestantbevakning, även att bistå stationsbefälet. Arrest- och stationsvakterna är obeväpnade men bär larm.

Polismyndigheten svarar för introduktion och utbildning av arrestvakter. Utbildningen omfattar en dag och består av en teoretisk och en praktisk del. Skriftliga rutiner för arrestverksamheten finns i en pärm i arrestvaktens utrymme.

Vid samtal med arrestpersonal framkom att det går cirka en månad mellan arbetspassen i arresten. Vid arbetspassets slut sker en överlämning till nästa arrestvakt om bl.a. de intagnas status.

Inskrivning

Arresten har två kameraövervakade arrestintag som ligger i direkt anslutning till garaget. Frihetsberövade avvisiteras i arrestintagen med undantag för underkläder som tas av i en cell. Kvinnor avvisiteras av kvinnlig arrestpersonal. Innan en frihetsberövad person sätts in i cell gör stationsbefälet en förmansprövning av om frihetsberövandet ska bestå på plats i arrestintaget.

Personer som är omhändertagna enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) och lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall (LVM) ska, i avvaktan på transport till LVU- eller LVM-hem, placeras i ett särskilt rum i direkt anslutning till arrestlokalen. Vid inspektionstillfället var detta rum inte färdigställt.

I samtal med arrestpersonal framkom bl.a. att det är oklart om intagna vid inskrivningen informeras om t.ex. hygienartiklar, dusch och rastgård.

Celler, materiella förhållanden m.m.

Anhållnings- och tillnyktringscellerna är placerade i varsin korridor. I varje korridor finns en toalett och dusch. Utrustningen i en tillnyktringscell består av en gällonmadrass och vattenautomat. Anhållningscellerna är standardutrustade och har toalett och handfat. Samtliga celler har fönster med frostat glas på utsidan som förhindrar insyn men medger ljusinsläpp och viss utsikt.

Alla intagna tilldelas filt och kudde. Lakan, örngott och hygienartiklar tilldelas endast anhållna. Ersättningskläder, böcker och tidningar finns att tillgå.

Intagna serveras djupfrysta färdigrätter som värms upp i ett kök i arrestlokalen. Specialkost finns att tillgå och frukostsmörgåsar levereras från polishusets café.

Cellerna städas efter varje intagen och saneras vid smitta.

Den nybyggda arrestlokalen gav ett mycket rent och fräscht intryck vid rundvandringen.

Möjlighet till daglig utomhusvistelse

Arresten har en rastgård med en yta på cirka 20 kvadratmeter. Rastgården ligger i direkt anslutning till arrestlokalen och har fibercementväggar och gallertak som medger utsikt mot himmel och skydd mot nederbörd.

Information om rättigheter

Rikspolisstyrelsen tog tillsammans med Riksåklagaren 2008 fram ett informationsblad på 43 olika språk för gripna och anhållna med information om intagnas rättigheter i samband med frihetsberövandet. Informationsbladet delas inte ut. Den intagne kan i samband med avvisiteringen få läsa informationsbladet som finns på ett antal olika språk i arrestintaget. Vid JO:s tidigare inspektion av dåvarande arresten Södertälje uppgav polismyndigheten att distriktsordern gällande arrestverksamheten skulle revideras och att det i denna skulle framgå att informationsbladet om rättigheter ska delas ut till frihetsberövade (se JO:s protokoll i ärende 773-2012). Vid granskning av distriktsordern noteras att denna inte har reviderats med detta innehåll (se bilaga 2 i detta ärende).

Underrättelse till närstående m.m.

Det finns ingen rutin för att fråga personer som frihetsberövats om de vill att närstående ska underrättas om frihetsberövandet (jfr 24 kap. 21 a § rättegångsbalken, 17 a § polislagen och 3 § häktesförordningen [2010: 2011]).

Incidenter, tillsyn och förebyggande åtgärder

Av distriktsordern framgår att stationsbefälet alltid ska göra en riskbedömning av den frihetsberövade i samband med förmansprövningen. Riskbedömningen ska dokumenteras och rapporteras omedelbart till arrestvakt. Det finns en rutinbeskrivning som anger vilka åtgärder som ska vidtas vid självmord och självmordsförsök.

Tillsyn av intagna sker genom en större lucka på celldörren och dokumenteras på ett tillsynsblad. Berusade personer ses normalt till var femtonde minut och anhållna/gripna varje halvtimme. Stationsbefälet kan utifrån den intagnes individuella behov och status fatta beslut om utökad tillsyn.

Hälso- och sjukvård

Vid förmansprövningen frågar stationsbefälet den intagne om eventuella sjukdomar och skador, vilket dokumenteras på arrestant- eller omhändertagandebladet. Stationsbefälet fattar beslut om ambulans eller läkare ska tillkallas samt beslutar om läkemedel ska delas ut till intagna efter kontroll med sjukvården. Läkemedel antecknas på en medicinlista och förvaras i den intagnes värdeskåp.

Slutgenomgång

Genomgången inleddes med att JO:s medarbetare redogjorde för sina iakttagelser vid inspektionen. Polisen anförde bl.a. följande.

Personer omhändertagna enligt LVU eller LVM kommer i väntan på att LVU/LVM-rummet blir färdigställt att placeras i natreceptionen eller i den ordinarie receptionen.

Stationsbefälet kan vid särskilda tillfällen fatta beslut om dubbelbemanning av arresten. Förstärkningen utgörs av polismyndighetens egen personal eller väktare från bolaget Securus Säkerhet AB som polismyndigheten har avtal med.

Polisen anförde vidare att distriktsordern ska kompletteras med ett förtydligande om att intagna vid inskrivningen ska informeras om rastgård, dusch, hygienartiklar m.m.

Intagna tillfrågas inte rutinmässigt om de vill att närstående ska underrättas om frihetsberövandet. Frågan om distriktsordern ska kompletteras med en rutin i denna del är prioriterad.

Vid protokollet

Marie Hansson

Justeras den 27/8 2014

Elisabeth Sjöblom

Uttalanden

Protokollet föranleder följande uttalanden från min sida.

Jag har i beslut den 18 juni 2014 (dnr 2572-2013) uttalat mig om den information om rättigheter och om verkställighetens innebörd som ska ges till intagna i polisarrest. Beslutet rör information både till personer som är frihetsberövade på grund av brott och till andra, exempelvis personer som är omhändertagna på grund av berusning eller ordningsstörning. Informationen ska lämnas skriftligen och på ett språk som den intagne förstår. Den ska vara klar, tydlig och lätt att förstå och finnas tillgänglig under hela frihetsberövandet – antingen genom att den finns tillgänglig i cellen eller genom att han eller hon får en kopia. Att endast i förbigående få del av skriftlig information är inte tillräckligt för att den intagne ska anses ha underrättats om sina rättigheter. Det är viktigt att den enskilde ges tid till att ta till sig informationen och att den lämnas i så nära anslutning till frihetsberövandet som möjligt; den bör lämnas senast i samband med att den frihetsberövade tas in i arresten. Det är viktigt att det dokumenteras att den intagne har getts informationen.

Den 1 juni 2014 infördes också nya bestämmelser i förundersökningskungörelsen om information bl.a. till frihetsberövade.

Polismyndigheten måste omgående se till att införa rutiner som innebär att de intagna får del av den information de har rätt till. Jag vill i det sammanhanget även erinra polismyndigheten om de skyldigheter myndigheten har i fråga om underrättelse till intagnas närstående (se de ovan nämnda bestämmelserna [s.3] och JO:s beslut i ärende 3682-2011 och 2293-2012).

För övrigt föranleder protokollet inte några ytterligare uttalanden från min sida.

Cecilia Renfors

2014-08-28